

Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: Podpůrné materiály pro výuku ruského jazyka na základních a středních školách

Autorka: Ivanna Gurmus, Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Cíl bakalářské práce je stanoven tak, že práce se má „zabývat podpůrnými materiály pro výuku ruského jazyka s výjimkou slovníků“, a to z produkce českých nakladatelství. V anotaci autorka upřesňuje, že práce má být popisem různých podpůrných materiálů. V Úvodu k bakalářské práci je cíl zúžen na představení výběru „vhodných a kvalitních podpůrných materiálů k výuce ruského jazyka“.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola nese název *Vývoj ruského jazyka* a je věnována velmi stručnému (zhruba 1,3 strany) popisu vývoje nikoli ruského jazyka, ale jeho výuky na českých školách po roce 1989. V kontextu práce tento přehled není relevantní, kapitola je velmi vágně formulovaná, autorka např. uvádí, že po r. 1989 byly postoje mnoha lidí k ruskému jazyku negativní (str. 11). Z textu není patrné, zda je to její vlastní názor, nebo zde čerpá z článku *K postavení ruštiny v České republice v letech 1990-2014*. Odkaz k článku je umístěn na konec odstavce a nelze určit, zda se vztahuje k celému odstavci, nebo jeho části. Takovýto způsob citování bohužel využívá autorka v celém textu bakalářské práce, s výjimkou stran 26 a 27, kde zřetelně odděluje citovanou pasáž. Znamená toto tvrzení, že před rokem 1989 byly postoje lidí k RJ pozitivní, že se změnilo se změnou politického kontextu?

Druhá kapitola je nazvána *Vznik učebních materiálů* a její jednotlivé podkapitoly popisují učební soubory využívané ve výuce na českých základních a středních školách. Působí nepochopitelně, že autorka např. v části o učebním souboru Raduga, Raduga po-novomu a Raduga+ píše, že v letech 2007 – 2009 byly vydány první tři díly pětidílné přepracované a aktualizované učebnice Raduga pod názvem Raduga po-novomu. Proč v roce 2023 prostě nezhodnotí celý, už dávno vydaný cyklus? Důvodem zjevně je, že cituje z učební opory autorek Z. Nedomové a K. Vlhové, která byla pro studující Ostravské univerzity zpracována a zveřejněna online v roce 2009. Jak v případě souboru Raduga, tak dalších učebnic uvádí autorka základní informace: autorský kolektiv, stručnou anotaci a dále přehled témat, který přebírá z obsahu jednotlivých učebnic. Anotace vycházejí z nakladatelských

formulací, pouze s drobnými úpravami, většinou bez odkazu ke zdroji. Tak např. o učebnici *Klass! 1* se dočteme na webu nakladatelství: „Třídílná sada obsahuje učebnici s integrovaným pracovním sešitem a zahrnuje úrovně A1 až B1. Koncepte učebnice reaguje na aktuální potřeby a nároky studentů i učitelů středních škol, rozvíjí komunikativní kompetence a doplňuje je systematickým shrnováním jazykových poznatků. Zvláštní pozornost je věnována poslechu s porozuměním a mluvenému projevu.“ (<https://www.klett.cz/eshop/klass-1-a1-balicek-p-1456.html>). V bakalářské práci je text upraven takto: „Klass! je třídílná sada učebnic s pracovním sešitem, která zahrnuje úroveň A1 a B1 (sic!) od nakladatelství Klett. Učebnice reaguje na aktuální potřeby a nároky studentů i učitelů středních škol. Zvláštní pozornost je věnována poslechu s porozuměním a mluvenému projevu. Publikace má moderní grafické zpracování a velké množství fotografií a ilustrací. Klade důraz na rozvoj jazykových kompetencí a orientaci na současnou ruštinu.“ Tento přístup autorka uplatňuje u všech popisovaných materiálů, značná část práce je tedy sestavena z propagačních textů, což vede k až úsměvným tvrzením, která zřejmě ani nevyjadřují názor autorky, ani nejsou nijak argumentačně podložena: „Chytré karty – Ruština slovíčka 1 představují neoptimálnější způsob, jak se naučit ruskému jazyku. Pečlivě jsou vybrána ta nejpoužívanější slovíčka, která se dají naučit z pomoci obrázkových chytrých kartiček. Každá z kartiček má na jedné straně slovíčko se srozumitelnou výslovností a obrázkem, který by se měl vybavit pokaždé, když se dané slovíčko vysloví.“ (str. 42) Opět se jedná o mírně upravený propagační text, opět bez příslušného odkazu. Nepopírám v žádném případě užitečnost, byť omezenou, různých obrázkových slovníků a kartiček při výuce cizího jazyka. Ale skutečně se autorka domnívá, že je žádoucí, aby se studujícím při každém vyslovení příslušného slova vybavila kartička, s jejíž pomocí se slovo naučili? Viděla soubor chytrých karet? Považuje např. slovo kormidlo za jedno z nejpoužívanějších? Co si máme představit pod „srozumitelnou výslovností“ na kartičce?

Z výše uvedených příkladů je patrné, že text bakalářské práce je sestaven převážně zcela mechanicky z převzatých nakladatelských anotací a přepsaných obsahů učebních textů, bez jakékoli vlastní autorčiny reflexe. Bakalářská práce ale nemá přebírat či reprodukovat propagační texty. Autorka je znevýhodněna tím, že dosud neabsolvovala kurz didaktiky ruského jazyka, chybí jí tedy jak pojmové nástroje, tak základní teoretické znalosti pro podrobnější analýzu učebních textů a dalších materiálů. Tyto nedostatky se v práci projevují opakovaně. V práci chybí vysvětlení výběru učebních materiálů, chybí jakékoli kritérium

kvality, na kterou se autorka odvolává v úvodu. Není zdůvodněno, proč jsou do práce zařazeny publikace, které již nejsou na trhu dostupné, tedy např. Ruská mluvnice pro střední školy a Ruština – ruská písanka S. Korityáka, proč se věnuje ruské publikaci Грамматика русского языка в иллюстрациях, když práce měla být zaměřena na publikace českých nakladatelství. Je samozřejmě možné udělat výjimku, ale je také nezbytné ji zdůvodnit. U této ruské publikace autorka neuvádí ani nakladatele, ani rok vydání, ani její dostupnost pro české učitele. Její doporučení publikace pro začátečníky považuji za velmi sporné, chybí zde opora v mateřském jazyce a poměrně divoké ilustrace ji jen těžko nahradí.

U některých učebnic autorka uvádí, že „odpovídají požadavkům podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky“, někde uvádí úrovně podle SERR, ne vždy správně (viz výše úroveň A1 a B1), nikde ale ani stručně neuvádí, co je SERR, jaké rozlišuje jazykové úrovně, případně, jaké požadavky formuluje pro učební texty. Teoretickou nepřipravenost pro zpracování zvoleného tématu prokazují i formulace typu „jazykové dovednosti, jazykové schopnosti“. Těmto pochybením se mohla autorka vyhnout, kdyby využila dostupnou literaturu vztahující se k tématu. Zmíněná studijní opora OU a skriptum Didaktika ruského jazyka: vybrané kapitoly zjevně nestačila, studijní oporu ani nelze za odborný titul považovat, jedná se o studijní materiál pro konkrétní předmět distančního studia.

Ani samotné pojetí „podpůrných materiálů pro výuku“ není v práci dostatečně vysvětleno. Třetí kapitola práce nese název Podpůrné materiály, pak by tedy bylo možné považovat za podpůrné materiály pouze ty, které jsou uvedeny právě v této kapitole. Autorka vysvětluje, že zde popisuje materiály, které nemají doložku MŠMT, a proto neslouží jako učební opory a jsou zařazené do podpůrných materiálů. Zde se ale autorka rozchází s názorem Nedomové a Vlhové, z jejichž materiálu v jiných částech bakalářské práce čerpá. Ty označují učebnici za „nejvýznamnější didaktickou pomůcku“, ale zároveň pouze za „výchozí, podpůrný materiál“¹. I tato nevyjasněnost dokazuje celkovou nepromyšlenost práce a značně povrchní přístup k jejímu zpracování.

Jazyková úroveň práce je nízká, když se autorka rozhodla psát česky, měla si zajistit důkladnou jazykovou korekturu. V práci zůstaly nejen gramatické a stylistické chyby, ale také chyby věcné: skloňování sloves v ruštině, slovesa jsou přehledně vyskloňovaná (str. 28).

---

¹ NEDOMOVÁ, Zdeňka a Karla VLHOVÁ. *Metodika výuky ruského jazyka na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínající učitele*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009, s. 18.

Některé chyby svědčí o nedbalosti zpracování: např. název první kapitoly publikace Čtení s porozuměním 8 – ruština je uveden jako Ученые и труд все перетрут místo Ученые и труд... a bylo by možné uvést mnohé další příklady.

Přestože je mi to osobně líto, vzhledem k uvedeným nedostatkům bakalářskou práci Ivanny Gurmus nedoporučuji k obhajobě. Naopak doporučuji, aby si autorka znovu důkladně promyslela koncepci práce, prostudovala dostupnou literaturu a následně bakalářskou práci přepracovala.

Navrhované hodnocení:

V Hradci Králové, 18. 8. 2023

Mgr. Jana Kostincová, Ph.D.